

Warszawa, 2019.01.15

Dr hab. Piotr Wachowiak, prof. SGH

Instytut Zarządzania

Kolegium Zarządzania i Finansów

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Marty Drabkowskiej - Skarby pt. „Wdrażanie koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwach z branży odzieżowej w Polsce i Wielkiej Brytanii” napisanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Agaty Sudolskiej, prof. UMK z Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego Mikołaja Kopernika w Toruniu.

I. Przesłanki formalno- prawne napisania recenzji

Podstawę formalną napisania niniejszej recenzji stanowi pismo Dziekana Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu dr hab. Jerzego Boehlke, prof. UMK z dnia 26.10.2018 roku z prośbą o przyjęcie do recenzji rozprawy doktorskiej mgr Marty Drabkowskiej - Skarby pt. „Wdrażanie koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwach z branży odzieżowej w Polsce i Wielkiej Brytanii” w dyscyplinie nauki o zarządzaniu.

II. Charakterystyka recenzowanej rozprawy doktorskiej

Recenzowana praca liczy 201 stron, składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, źródeł internetowych, spisu rysunków, spisu tabel oraz 2 załączników. Celem głównym dysertacji jest „identyfikacja i ocena przyczyn, sposobów oraz efektów wdrażania przez przedsiębiorstwa z branży odzieżowej koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu oraz sformułowanie rekomendacji dotyczących jej wdrażania”. Celowi głównemu jest podporządkowana struktura rozprawy.

We wstępie Doktorantka w sposób przekonujący przedstawia motywy zajęcia się w rozprawie problematyką społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwach z branży odzieżowej w Polsce i Wielkiej Brytanii. Omawia cel główny, cele szczegółowe rozprawy oraz formułuje hipotezy badawcze. Opisuje także zawartość poszczególnych rozdziałów pracy.

W rozdziale 1 zatytułowanym „Pojęcie, istota i obszary implementacji koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu” Doktorantka słusznie skupia się na analizie koncepcji społecznej odpowiedzialności oraz definicji społecznej odpowiedzialności biznesu a także na analizie obszarów, strategii i narzędzi społecznej odpowiedzialności biznesu. Są to najważniejsze obszary społecznej odpowiedzialności biznesu. Szczególnie interesujące z punktu widzenia celu pracy są dwa podrozdziały poświęcone etapom rozwoju koncepcji społecznie odpowiedzialnego biznesu w Wielkiej Brytanii i w Polsce. Autorka w sposób bardzo kompetentny charakteryzuje zagadnienia zawarte w tym rozdziale. Wykazała się bardzo dobrą znajomością problematyki społecznej odpowiedzialności biznesu. Zaletą tego rozdziału jest nawiązanie do społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce i Wielkiej Brytanii oraz przedstawienie wyników badań. Treści zwarte w tym rozdziale stanowią bardzo dobry wstęp do prowadzenia dalszych rozważań teoretycznych.

Celem rozdziału 2 pt. „Uwarunkowania wdrażania koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w branży odzieżowej” jest scharakteryzowanie najważniejszych uwarunkowań wdrażania koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w branży odzieżowej. Doktorantka zaliczyła do nich: czynnik ludzki, środowisko naturalne. Zwróciła również uwagę na rolę polityki państwa w kształtowaniu postaw etycznych i rolę organizacji proetycznych we wdrażaniu społecznej odpowiedzialności. Rozdział ten jest bardzo ważny z punktu widzenia celu rozprawy. Rozważania prowadzone są przez Doktorantkę w sposób dojrzały. W mojej opinii jest to dobrze opracowany pod względem merytorycznym rozdział, który daje dobrą podstawę do zaprojektowania i przeprowadzenia badań własnych.

Rozdział 3 pt. „Wdrażanie koncepcji Społecznie Odpowiedzialnego Biznesu przez wiodące przedsiębiorstwa z branży odzieżowej w Polsce i Wielkiej Brytanii” poświęcony jest charakterystyce wybranych przedsiębiorstw z branży odzieżowej w Polsce i Wielkiej Brytanii. Autorka koncentruje swoją uwagę również na przesłankach wdrażania koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu przez przedsiębiorstwa z branży odzieżowej oraz

implementacji koncepcji biznesu społecznie odpowiedzialnego w polskich i brytyjskich przedsiębiorstwach odzieżowych. Omawiając te zagadnienia Doktorantka w sposób dobry przedstawiła problemy związane z wdrażaniem koncepcji społecznej odpowiedzialności.

Czwarty rozdział pt. „ Społeczna odpowiedzialność biznesu w przedsiębiorstwach branży odzieżowej w Polsce i Wielkiej Brytanii – wyniki badań empirycznych” poświęcony jest opisaniu podstaw metodycznych prowadzenia badań, zaprezentowaniu wyników autorskich badań a także wniosków z nich wynikających. Jest to bardzo ważny rozdział w przypadku opracowań naukowych. Na jego podstawie można dokonać oceny dojrzałości naukowca. Treści zaprezentowane w tym rozdziale świadczą o zadawalającym poziomie naukowym Doktorantki.

W rozdziale piątym pt. „ Analiza komparatywna wdrażania koncepcji społecznie odpowiedzialnego biznesu przez polskie i brytyjskie przedsiębiorstwa odzieżowe oraz rekomendacje dla przedsiębiorstw wynikające z najlepszych praktyk” Doktorantka dokonała ogólnego porównania działań z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu przez polskie i brytyjskie przedsiębiorstwa odzieżowe oraz sformułowała szereg rekomendacji dla praktyki gospodarczej, co jest ważne w rozprawach doktorskich w dyscyplinie nauki o zarządzaniu. Wartość merytoryczna tego rozdziału jest duża z uwagi na sformułowane rekomendacje.

W zakończeniu Autorka w sposób ogólny odnosi się do weryfikacji sformułowanych hipotez.

Załącznikami do pracy są: kwestionariusz wywiadu przeprowadzonego z polskimi i brytyjskimi menedżerami średniego szczebla zatrudnionymi w przedsiębiorstwach z branży odzieżowej oraz kwestionariusz ankiety przeprowadzonej z polskimi i brytyjskimi klientami.

II. Ocena recenzowanej rozprawy doktorskiej

Przy ocenie rozprawy doktorskiej brałem pod uwagę następujące kryteria:

1. Poprawność wyboru problematyki rozprawy doktorskiej.
2. Umiejętność sformułowania problemu badawczego.
3. Umiejętność wykorzystania literatury przedmiotu.
4. Umiejętność opracowania metodyki badań i przeprowadzenia badań.
5. Umiejętność zaprezentowania wyników badań i formułowania wniosków z badań.

6. Osiągnięcia naukowe zaprezentowane w rozprawie.
7. Prawdliwość konstrukcji pracy.
8. Jakość edytorska pracy.

1. Poprawność wyboru problematyki rozprawy doktorskiej

Problematykę rozprawy doktorskiej należy uznać za ważną zarówno z punktu widzenia rozwoju teorii jak i praktyki. Jest to tematyka bardzo aktualna. W literaturze przedmiotu oraz w praktyce gospodarczej coraz więcej uwagi poświęca się społecznej odpowiedzialności biznesu. Wdrażanie tej idei do przedsiębiorstwa staje się obecnie warunkiem koniecznym dla jego rozwoju i podniesienia konkurencyjności z uwagi na oczekiwania ich interesariuszy. Przedsiębiorstwo, chcące odnieść sukces rynkowy powinno być społecznie odpowiedzialne – postępować zgodnie z zasadami etycznymi i podejmować dobrowolne, długookresowe działania wykraczające poza ich statutową działalność na rzecz swoich kluczowych interesariuszy. Pomimo istotności omawianego zagadnienia nadal jest ono mało rozpoznane. Dotyczy to przede wszystkim identyfikacji przyczyn oraz sposobów wdrażania tej koncepcji do przedsiębiorstw oraz analizy efektów jej wdrażania. Szczególnie interesujące jest dokonanie porównania pod tym względem przedsiębiorstw działających w Polsce i Wielkiej Brytanii. Jest to temat rzadko poruszany w literaturze przedmiotu i badaniach. Biorąc pod uwagę duże znaczenie opisywanego zagadnienia dla praktyki gospodarczej, co jest istotne w naukach o zarządzaniu, oraz słabe jego zbadanie od strony empirycznej uważam, że tematyka rozprawy wybrana przez Doktorantkę jest właściwa.

2. Umiejętność sformułowania problemu badawczego

Problem badawczy został określony poprawnie. Doktorantka we wstępie sformułowała w sposób jednoznaczny cel główny rozprawy, którym jest „identyfikacja i ocena przyczyn, sposobów oraz efektów wdrażania przez przedsiębiorstwa z branży odzieżowej koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu oraz sformułowanie rekomendacji dotyczących jej wdrażania”. Sformułowała pięć celów szczegółowych. Cztery z nich mają bezpośredni związek z celem głównym rozprawy. Jeden dotyczący oceny wiedzy klientów przedsiębiorstw odzieżowych w Polsce i w Wielkiej Brytanii na temat społecznej odpowiedzialności biznesu wykracza poza cel główny rozprawy. Doktorantka sformułowała

również sześć hipotez badawczych. Dwie z nich dotyczące klientów (H4 i H5) wykraczają poza cel główny rozprawy. Pozostałe są z nim jednoznacznie związane. Hipotezy są postawione w sposób jednoznaczny. Według mojej opinii Doktorantka wykazała się dobrą umiejętnością sformułowania problemu badawczego. Na wyróżnienie zasługuje jednoznaczne określenie problemu badawczego.

3. Umiejętność wykorzystania literatury przedmiotu

Doktorantka w pracy wykazała się dobrą znajomością literatury przedmiotu. Oprócz literatury polskiej wykorzystwała również publikacje zagraniczne, co należy uznać za mocną stronę recenzowanej rozprawy doktorskiej. Zawarty w bibliografii wykaz obejmuje zarówno pozycje zwarte, artykuły, raporty oraz liczne źródła internetowe. Literatura przedmiotu jest aktualna i związana z tematem rozprawy doktorskiej. Z analizy pracy wynika, że Autorka nie tylko umieściła te pozycje w bibliografii, ale także się z nimi zapoznała i w odpowiedni sposób wykorzystwała. Doktorantka w sposób rzetelny przedstawiła poglądy różnych autorów dotyczące omawianych zagadnień. W sposób kompleksowy dokonała analizy literatury przedmiotu dotyczącej istoty społecznej odpowiedzialności biznesu oraz uwarunkowań wdrażania tej koncepcji. Mocną stroną rozprawy jest przedstawienie wyników badań realizowanych przez inne podmioty oraz zobrazowanie teorii przykładami z praktyki.

Moje uwagi dotyczące sposobu wykorzystania literatury przedmiotu są następujące:

- nie opisano szczegółowo sposobów wdrażania koncepcji społecznej odpowiedzialności do przedsiębiorstw, co stanowi podstawę rozważań teoretycznych;
- zbyt szczegółowe są rozważania poświęcone istocie społecznej odpowiedzialności w porównaniu z innymi poruszonymi zagadnieniami;
- nie uzasadniono dlaczego opisano pięć wybranych uwarunkowań wdrażania koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu;
- zbyt rzadko dokonano krytycznej analizy poglądów przedstawicieli nauki, które zostały zaprezentowane w rozprawie;
- nie sprecyzowano, w jaki sposób w rozprawie będą rozumiane podstawowe pojęcia związane z tematyką poruszaną w pracy;

- zbyt rzadko Doktorantka prezentowała własne poglądy dotyczące poruszanych problemów.

Mimo moich uwag krytycznych Doktorantka wykazała się dobrą znajomością i umiejętnością wykorzystania literatury przedmiotu. Rozważania teoretyczne są podporządkowane celowi pracy. Rozprawa doktorska jest dobrze osadzona w literaturze przedmiotu.

4. Umiejętność opracowania metodyki badań i przeprowadzenia badań

Doktorantka w sposób ogólny scharakteryzowała metodykę badań. Moim zdaniem metodyka badań powinna być opisana w sposób szczegółowy w osobnym rozdziale z uwagi na istotność tej kwestii w pracy naukowej. Scharakteryzowano w sposób bardzo dobry przebieg badań. Poprawnie został opisany zakres badań. Narzędzia badawcze zostały prawidłowo dobrane do celu badań. Na wyróżnienie zasługuje zastosowanie kilku narzędzi badawczych: opisu przypadków, wywiadu oraz badania ankietowego. Autorka jest twórcą tych narzędzi, co zasługuje na wyróżnienie. Zostały one dobrze opracowane. Pytania w wywiadzie oraz w badaniu ankietowym są poprawnie sformułowane. Niemniej jednak powinny być bardziej skorelowane z celem badań. Zastosowane narzędzia badawcze pozwoliły Doktorantce zrealizować założone w rozprawie cele. Zastrzeżenie budzi brak opisu modelu badawczego oraz sposobu weryfikacji hipotez, co można uznać za mankament rozprawy. Należy stwierdzić, że Autorka w rozprawie wykazała się umiejętnością opracowania metodyki badań, co jest umiejętnością bardzo ważną z punktu widzenia uzyskania stopnia doktora.

5. Umiejętność zaprezentowania wyników badań i formułowania wniosków z badań

Doktorantka w sposób dobry zaprezentowała wyniki badań. Zostały dobrze udokumentowane w rozprawie. W sposób bardzo ogólny zostały opisane przedsiębiorstwa działające w branży odzieżowej w Polsce i w Wielkiej Brytanii. W sposób bardzo dobry opisano wyniki badań własnych Doktorantki. Hipotezy zostały poprawnie zweryfikowane, chociaż opis sposobu ich weryfikacji jest bardzo ogólny ogólny. Dokonana analiza porównawcza przedsiębiorstw działających w Polsce i w Wielkiej Brytanii jest także ogólna. Wnioski sformułowane w pracy są przekonujące – poparte dowodami. Część pracy zawierającą rekomendacje dla praktyki uznaję za mocną stronę recenzowanej rozprawy doktorskiej. W prezentowaniu wyników badań Doktorantka powinna w większym stopniu nawiązywać do celów szczegółowych sformułowanych w rozprawie.

6. Osiągnięcia naukowe zaprezentowane w rozprawie

Do osiągnięć naukowych Doktorantki, wykazanych w recenzowanej pracy, należy zaliczyć:

- dokonanie rzetelnego przeglądu literatury przedmiotu,
- opracowanie autorskiej metodyki badań,
- opracowanie narzędzi badawczych,
- dokonanie analizy porównawczej wdrażania koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwach z branży odzieżowej w Polsce i Wielkiej Brytanii,
- opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań rekomendacji dla praktyki gospodarczej.

7. Prawdliwość konstrukcji pracy

Konstrukcja pracy jest logiczna. Posiada wszystkie wymagane dla rozprawy doktorskiej części. Praca zawiera dwa rozdziały teoretyczne dobrze charakteryzujące omawiane w rozprawie zagadnienie. Trzy pozostałe rozdziały są rozdziałami empirycznymi.

Wstęp został opracowany prawidłowo. Treści zawarte w zakończeniu odnoszą się do hipotez. Brak jest odniesienia do celów szczegółowych sformułowanych we wstępie rozprawy doktorskiej. W zakończeniu Doktorantka nie wskazała kierunków prowadzenia dalszych badań.

8. Jakość edytorska pracy

Poziom edytorski pracy uważam za bardzo dobry. Autorka posługuje się zrozumiałym językiem. Używane pojęcia są jednoznaczne. Pracę wzbogacają tabele, rysunki, które są częściowo opracowaniem własnym Doktorantki. W pracy występują nieliczne błędy edytorskie i stylistyczne.

III. Konkluzja

Mgr Marta Drabkowska - Skarba wykazała się umiejętnością sformułowania oryginalnego celu badawczego. Praca jest dobrze osadzona w literaturze przedmiotu. Opracowana przez

Doktorantkę metodyka badań jest właściwa dla zrealizowania celu badawczego. Sposób przeprowadzenia badań i prezentację wyników w rozprawie doktorskiej oceniam pozytywnie.

Mimo pewnych uwag zawartych w poprzednich punktach recenzji moim zdaniem rozprawa doktorska pt. „Wdrażanie koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwach z branży odzieżowej w Polsce i Wielkiej Brytanii” stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Doktorantka wykazała się wiedzą teoretyczną w naukach ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Marty Drabkowskiej - Skarby pt. „Wdrażanie koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu w przedsiębiorstwach z branży odzieżowej w Polsce i Wielkiej Brytanii” spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim w świetle Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki i wnoszę o przyjęcie rozprawy przez Radę Wydziału i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

